№ 131 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 15 | 1900 | ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 15 № 131

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամառանոց մանուկների համար.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արձագանքներ. Նամակ Էջմիածնի գաւառից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Չինական գործերը. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Ֆրանսիայից.

ԱՄԱՌԱՆՈՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Անդրկովկասի այն քաղաքները, որոնք գտնվում են տափարակում և նեղվում են ամառվայ շոգերից, վաղուց սահմանել են, որ ամառվայ մի քանի ամիսների ընթացքում պաշտօնական առեանները և հիմնարկութիւնները տեղափոխվեն մերձակայ հովասուն տեղերից մէկը՝ մինչև շոգերի թուլանալը։ Այսպէս, Թիֆլիսի վարչական հիմնարկութիւնների համար նշանակված է ամառանոց Կօջօրը, Երևանը ուղղվում է դէպի Ծաղկաձոր, Գանձակը դէպի Հաջիքենդ, Նախիջևանը դէպի Բիչանագ, Ղազախը դէպի Դիլիջան և այլն։

Հիմնարկութիւնների հետ միասին դէպի այդ և ուրիշ յարմար տեղերն են գնում և փոքր ի շատէ ապահովված քաղաքացիները, որոնք կարող են թոյլ տալ իրանց աւելորդ ծախքեր անել և ամառանոցներ վարձել։ Քաղաքներում մնում են բոլոր այն անձինք, որոնք կամ կարողութիւն և յարմարութիւն չունեն ամառանոց գնալու, կամ իրանց արհեստով և պարապմունքով կապված են քաղաքի կեանքի հետ և պէտք է միշտ այնտեղ գտնվեն՝ հսկելու իրանց գործին և տնտեսութեանը։

Սակայն այդ մնացողների շարքում կայ մի դասակարգ, որի առողջութիւնը զգալի կերպով վնասվում է ամառվայ աննպաստ ազդեցութիւններից և որի ներկայութիւնը քաղաքում հարկաւոր չէ գործի տեսակէտից։ Դա մ ա ն ու կ ն ե ր ի դասակարգն է, որը կարօտ է առողջ օդի մէջ առատ շարժումներ անելու և ամրացնելու իր մատաղ կազմուածքը, մինչդեռ նա ամառվայ տօթի և վատ օդի մէջ քայքայւում է իր ունեցած առողջութիւնն էլ։ Շատ ծնողներ, չունենալով յարմարութիւն իրանց տեղափոխութեան համար, ուրախ կը լինէին, եթէ իրանց մանուկները ժամանակաւորապէս օգտվէին ամառանոցային կեանքից և ոյժ ձեռք բերէին ձմեռվայ ամիսների համար։

Ահա մի քանի տարի է, որ արտասահմանում աջող փորձեր են անում մանուկներին ժողովելու և ամառանոցներ տանելու։ Գործի գլխին կանգնած են լինում մանկավարժական և բժշկական հմտութիւն ունեցող անձինք։ Իւրաքանչիւր մանուկի համար հատուցվում է մի համեստ վճար։ Ղեկավարները վարձում են ընդարձակ մի ամառանոց, որ ունի առողջապահական պահանջներին համապատասխան պայմաններ, և տանում են ժողոված մանուկներին այնտեղ ամառվայ ամիսները անցկացնելու համար։ Փորձը ցոյց տուեց, որ այդպիսի ամառանոցային կեանքը շատ բարերար ազդեցութիւն է անում մատաղ սերնդի վրա և կազդուրելով նիհար ու վատոյժ մանուկներից շատերին՝ դարձնում նրանց ընդունակ մտաւոր և ֆիզիքական աշխատանքի համար։

Մանուկներին ամառանոցների միջոցով կազդուրելը այնքան մեծ համակրութիւն է գտել մի քանի տեղերում, օրինակ, Բերլինում, որ հասարակական բարեգործութիւնը ձեռնարկել է օգնելու չքաւոր մանուկներին բոլորովին ձրիաբար, ժողովարարութիւն անելով յատուկ այդ նպատակով։ Հասարակութիւնը համակրում է և տալիս է բաւականաչափ նպաստներ բարի նպատակը աջողութեամբ գլուխ բերելու համար։ Մանուկները վերադառնում են քաղաք ֆիզիկապէս կազդուրված և բարոյապէս մխիթարված ամառանոցի առողջարար օդից, [illegible] թիւնից և ընկերակցական զուարթ և համերաշխ կեանքից։

Ինչո՞ւ նոյն փորձը չը կրկնենք և մեր երկրում, ուրեղ ամառանոց գնալը ոչ միայն պահանջ է առողջարար օդ ունենալու համար, այլ և ազատվելու այն անտանելի շոգից, որ սաստիկ թուլացնում է մատաղ սերնդի ոյժերը այնպիսի հասակում, երբ նա կարօտ է կանօնաւոր վարժութիւնների՝ ամուր կազմուածք ստանալու համար։ Ո՞վ գիտէ ինչպէս պէտք է անցնի այսօրվայ մանուկի ապագայ կեանքը։ Օգնեցէք նրան, որ նա կազդուրէ և զարգացնէ իր ոյժերը ապագայ կեանքի համար, որ ամենի համար միատեսակ չէ ժպտում և թև չէ անցնում։ Տուէք նրան առողջ կուրծք, ամուր կազմուածք և մանկական կեանքի օրերում համապատասխան զուարճութիւն. դրանք մեծ ծառայութիւն կը մատուցանեն նրան ամբողջ կեանքի ընթացքում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ

III

Գարնան նկարագրութեամբ է սկսվում Տօլստոյի «Воскресенье» վէպը։

«Ուրախ էին եւ բոյսերը, եւ թռչունները, եւ միջատները, եւ մանուկները։ Բայց մարդիկ—մեծ, չափահաս մարդիկ չէին դադարում խաբել եւ տանջել իրանք իրանց եւ միմեանց։ Մարդիկ այնպէս էին համարում, թէ նուիրական է եւ կարեւոր ոչ այդ գարնանային առաւօտը, ոչ արար-աշխարհի այդ գեղեցկութիւնը, որոնք տրված են բոլոր էակների բարօրութեան համար,—գեղեցկութիւն, որ տրամադրում է դէպի խաղաղութիւն, համերաշխութիւն եւ սէր, այլ նուիրական է եւ կարեւոր այն, ինչ որ իրանք են հնարել միմեանց վրա իշխելու համար»։

Այդ հրաշալի խօսքերը յիշեցի ես, կարդալով նորերս «Русское Богатство» եւ «Жизнь» ամսագրերում նրանց թղթակիցների նամակները Անգլիայից։ Սարսափելի բաներ են պատմում նրանք Հնդկաստանի ներկայ դրութեան եւ անգլիական կառավարութեան դէպի այդ դրութիւնը ցոյց տուած վերաբերմունքի մասին,—հիմնվելով գլխաւորապէս անգլիական աղբիւրների վրա։

[illegible] ժանտախտով եւ խոլերայի հնարաւորութեամբ,—պաշտօնապէս ճանաչված է ամենասարսափելին այս դարում։ «Ամենասարսափելին» բառը հասկանալու համար, պէտք է իմանալ, որ 110 տարվայ ընթացքում, 1770 թւից ի վեր—քան չորս անգամ սով է տիրել այդ անբախտ երկրում եւ դրանց թւում եօթ անգամ այնպիսի սովեր են եղել, որոնցից ամէն մէկը տարել է միլիօնաւոր զոհեր։

Անգլիացի վիճակագիր Mulhall-ի հաշւելով, 1793—1877 թւերին, աշխարհիս բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներում տեղի ունեցած բոլոր պատերազմների մէջ սպանվել են 4,470,000 հոգի, իսկ անգլիական Կապոյտ գրքի հաշիւներին նայելով՝ Հնդկաստանում 1802—1879 թւերում պատահած միայն մի քանի սովերից մեռել են 12,700,000 հոգի։

«Սովը Հնդկաստանի հիմնարկութիւններից մէկն է»—ասում են սովորաբար այնտեղի կառավարիչները։

Այժմ, նոյն իսկ պաշտօնական աղբիւրների համաձայն, սովատանջների թիւը Հնդկաստանում հասնում է 80,000,000—90,000,000։

«Դեկանը խանձված անապատ է ներկայանում այժմ,—գրում է «Manchester Guardian»-ի յատուկ թղթակիցը։—Գետինը չորացել է եւ ճաքճաքվել... Ջրհորները ու գետերը ցամաքել են... Տեղ-տեղ երկաթուղու գնացքները կանգ են առել, որովհետեւ ջուր չէ հերիքում շոգեկառքերի համար»։

«Յաճախ գիւղերի փողոցներում եւ ճանապարհներում,—գրում է Ռաջպուտանից մասնաւոր նամակում դոկտոր Գեստի,—կարելի է տեսնել շներ, որոնք կրծում են սովամեռ ռայօթների (գիւղացիների) դիակները»։

Մինչեւ յունվար սովը դեռ այնքան սաստիկ չէր, որքան այժմ, բայց դեռ այն ժամանակ միս Ալիսօն գրում էր Կալկուտայից, թէ «հասարակական աշխատանքներում» բանող սովատանջներից մեռնողների թիւը այնքան շատ է, որ «դիակները այրելու համար շինված խարոյկները վառվում են օր ու գիշեր անընդհատ»։

Կանաչ ասած բանը այժմ գրեթէ անկարելի է տեսնել Հնդկաստանում,—նոյն իսկ ծառերի տերեւները, բողբոջներն էլ հետը, կրծոտել են սովատանջները, որոնք, ի դէպ ասել, պահում են իրանց օրինակելի կերպով։ Նոյն միս Ալիսօն գրում է, թէ չը նայելով, որ բոլոր ճանապարհները լիքն են յուսահատ կերպով հացի [illegible] տիրում է կատարեալ ապահովութիւն։—Ինչպէս է վերաբերվում այդ սովատանջներին անգլիական կառավարութիւնը։

Նա,—պատասխանում են ռուս ամսագրերի թղթակիցները,—երկար ժամանակ աշխատում էր լռութեան տալ այդ սարսափելի աղէտը, ծածկելով նրան «անբերրիութեան թզենու տերեւի տակ», եւ մինչեւ այժմ հրաժարվում է օժանդակութիւն տալ հնդկական գանձարանին սովի դէմ մաքառելու համար։

«Жизнь»-ի թղթակցի հաշւելով՝ Հնդկաստանում մի մարդ կերակրելու համար, երեխաներին էլ մէջն հաշւած, պէտք է ծախսել, միջին թւով, օրը 1 ր.—1 ր. 50 կ.։ Սովը կարող է տեւել 6—7 ամիս։ Ուրեմն, որպէս զի այդքան

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

Փարիզ, յուլիսի 15-ին

Ահա երրորդ օրն է, որ առանց այն էլ աղմկալի Փարիզի փողոցներում մի արտակարգ կենդանութիւն, իրարանցում է սկսված։ Ամբողջ Ֆրանսիայի հետ մայրաքաղաքի ազգաբնակութիւնը տօնում է 1789 թ. տարեդարձը, ֆրանսիական ազգային մեծ տօնը։ Այս տարի մի քանի նոր պայմաններ եկան այս հանդէսներն աւելի շքեղ դարձնելու. մի կողմից ցուցահանդէսը եւ նրա գրաւած հարիւր հազարաւոր օտարականների ներկայութիւնը, միւս կողմից հռչակաւոր affaire-ի գոնէ արտաքուստ բացակայութիւնը, հասարակական տրամադրութեան գուցէ եւ առհարկի խաղաղութիւնը պակաս չօժանդակեցին ազգային տօնի աջողութեանը։ Փարիզը, կարծես, այս տարի նոյն իսկ արտաքուստ էլ աւելի գրաւիչ էր, աւելի զարդարված. քաղաքային խորհրդի նոր կազմը, ուր գերակշռող են նացիօնալիստները, կարծես, կամեցել էր ցոյց տալ իրան եւ եթէ հնարաւոր է, գրաւել ազգաբնակութեան սիրտը հանդէսների եւ զուարճութիւնների շքեղութեամբ եւ բազմազանութեամբ։ Ով գիտէ, գուցէ եւ նացիօնալիստ խորհրդականները հասան իրանց նպատակին. ամբոխն ամէն տեղ աւելի կամ պակաս չափով երեխայ է, իսկ Փարիզի ամբոխը եւս առաւել երեխայական կապրիզներ ունի։

Յուլիսի 14-ից դեռ մի քանի օր առաջ՝ գլխաւոր փողոցներում տնկվել էին գեղեցիկ սիւներ, որոնց վրա փողփողում էին ազգային եռագոյն դրօշակները R. F. մեծատառերով։ Բազմաթիւ մեծ ու փոքր հրապարակներում շինված էին էստրադաներ երաժշտական խմբերի համար, որոնք պիտի զուարճացնէին ամբոխին։ Փողոցներում կախկախված էին ծաղիկների, վենետիկեան լապտերների, գազէ մանր ճրագների գեղեցիկ շարաններ՝ զանազան ձեւերով եւ ուղղութեամբ։ Հասարակական շինութիւնները նոյնպէս զարդարված եւ պատրաստված էին ընդհանուր լուսաւորութեան համար։

Աւանդական սովորութեան համեմատ այդ օրը երկու նշանաւոր հանդէս պիտի տեղի ունենար. նախ՝ զանազան հայրենասիրական լիգաների կորտէժը դէպի Ստրասբուրգի արձանը եւ ապա, ճաշից յետոյ, մեծ զօրահանդէս Բուլօնեան անտառներում։ Լրագիրների ասելով, թէ մէկը եւ թէ միւսը առիթ պիտի տային քաղաքական ցոյցերի՝ ընդդէմ եւ յօգուտ կառավարութեան. ամենքն էլ հաւատացած էին, որ դէպքեր պիտի տեղի ունենան, մանաւանդ որ Փարիզի ազգաբնակութիւնը մի աւանդական սովորութիւն ունի, կարծես երբէք միաձայն հաւանութիւն չը տալ որ եւ է կառավարութեան եւ միշտ դժգոհ լինել, միշտ մի բան պահանջել, քանդել եւ շինել կրկին քանդելու համար։

Համաձայնութեան հրապարակի մի անկիւնում բարձրանում է Ստրասբուրգի արձանը ֆրանսիական միւս մեծ քաղաքները ներկայացնող արձանների շարքի մէջ։ Այն դժբաղդ պատերազմից յետոյ, որով Ալզասն ու Լօրէնը գերմանական գաւառներ դարձան, այս արձանը ֆրանսիական ազգի առանձին ուշադրութեան եւ բացառիկ յարգանքի առարկան դարձաւ։ Պատմական յիշատակներով հարուստ այս հրապարակում (Place de la Concorde) նա բարձրանում է, որպէս տխուր ուրուական խլված գաւառների եւ, կարծես, պաշտօն ունի անդադար յիշեցնել թանգագին կորուստը եւ հատուցումը պահանջել։ Այն օրվանից երեսուն տարի է անցել, երեսուն անգամ արդէն փոխել են արձանի վրա շարված պսակները, երեսուն անգամ տաք գլուխ հայրենասէրները նրա պատուանդանի տակ revanche-ի ուխտ են արել, բազմաթիւ կառավարութիւններ են փոխվել, բայց եւ այնպէս մինչեւ այսօր արձանը սգապատ է, Ստրասբուրգը շարունակում է մնալ գերմանական քաղաք եւ այժմ աւելի քան երբ եւ իցէ, իլլուզիա է թւում Դերուլէդների իղձը։

Երեսուն տարին քիչ ժամանակ չէ. շատ բան փոխվել է արդէն եւ Ստրասբուրգի արձանի ուխտագնացութիւնը նախկին ոգեւորութեամբ եւ յոյսով չէ կատարվում այլ եւս։ Վէրքի թարմութիւնն անցել է, նա էլ չէ մորմոքում. միւս կողմից առաջ են եկել նորանոր կուսակցութիւններ, քաղաքական նոր հասկացողութիւններ, սօցիալիզմը եւ ազգերի եղբայրութեան գաղափարն ահագին քայլեր է արել, այս պատճառով հին revanche-ի գաղափարը շատ ֆրանսիացիների շրթունքներին միայն ժպիտ է բերում այժմ։ Ահա թէ ինչու այս անգամ Ստրասբուրգի արձանի մօտ շատ քիչ բազմութիւն կար եւ թափօրն անցաւ անշուք եւ աննշմարելի։

Դեռ առաւօտեան ժամը 9-ից բազմաթիւ ոստիկաններ շղթայ կազմած բոլորել էին արձանի շուրջը, սպասելով պսակակիր խմբերին եւ հանդիսականներին։ Տիւյլըրիի պարտիզում եւ Համաձայնութեան հրապարակի վրա խմբված էին մի քանի հարիւր հոգի՝ աւելի հետաքրքրութիւնից քան որ եւ է ներգործական դեր խաղալու զգացմունքից դրդված. քիչ չէին կանանց մէջ նաեւ օտարականները։ Ամենքը աչքերը յառած նայում էին սգապատ արձանին, որ, կարծես, նոյնպէս սպասում էր իր ուխտաւորներին։ Նախորդ տարվայ պսակները նրա պատուանդանի վրա թառամել, չորացել եւ սեւացել էին, նրանց գոյնզգոյն ժապաւէնների վրա էլ չէին կարդացվում ջնջված բառերը, որոնք անշուշտ նշանակալից պիտի լինէին, միայն ներքեւում, պսակներից վար, պարզ ու որոշ կարդացվում էր՝ «Qui vive? France, quand même!!»։ Տեսարաններ կան, որոնք առանց բացատրելու հասկանալի են եւ որոնց խորհուրդը յուզիչ է, որքան եւ մարդ օտար զգայ իրան։

ժամանակ դիմանայ ազգաբնակութիւնը, Անգլիան պէտք է ծախսէ մօտ 600,000,000 ռուբլի։ Հարաւ-աֆրիկական պատերազմը արդէն այդքան նստել է Անգլիային եւ մօտ այդքան էլ կը նստի։ Անգլիան այնտեղ ծախսում է այդպիսի ահագին գումարներ, ինչպէս ասում են, «առանց աչքերը թարթելու», բայց անհնար է համարում նոյնը անել Հնդկաստանում։

Ինչու։ Որովհետեւ Հնդկաստանում ծախսվածից պէտք է օգտվի տեղական ազգաբնակութիւնը, մինչդեռ Տրանսվաալում ծախսվածից կը շահվի անգլիական «haute finance»-ը, իսկ կառավարութեան ղեկը գտնվում է այդ «բարձրագոյն ֆինանսի» ներկայացուցիչների ձեռքում։

Միակ բանը, որ արել է անգլիական կառավարութիւնը սովեալների օգտին, այդ՝ հասարակական աշխատանքների կազմակերպութիւնն է, բայց այդտեղ էլ արտայայտվել է Հնդկաստանի այժմեան բիւրօկրատ ղեկավարների տմարդութիւնը։ Որովհետեւ սովատանջները, շատ անբաւարար սնունդ ստանալով, չեն կարողանում այնքան աշխատանք կատարել, որքան պահանջվում է կուշտ ու առողջ մարդուց, անգլիական կառավարութիւնը մտցրել է նրանց վարձատրութեան մէջ «penal minimum»,—անբաւարար աշխատանքի համար կտրում է օրավարձի 25%-ը։

Սակայն պէտք է յիշել անաչառութեան համար եւ այն, որ, Հնդկաստանից գրող բոլոր թղթակիցների վկայութեամբ, անգլիացի եւ բնիկ մանր աստիճանաւորները, փէլդշերները եւ բժիշկները ամենամեծ անձնուիրութիւն են ցոյց տալիս ազգաբնակութեան օգնելու գործում, թէեւ անշուշտ ընդհանրապէս կուսակից են իրանց կառավարութեան բռնած քաղաքականութեանը։

Այդ մի աւելորդ ապացոյց է, որ եթէ աշխարհումս կատարվում են գարշելի, տմարդի բաներ, ոչ այնքան մասնաւոր մարդիկ են մեղաւոր դրանում, որքան այն պայմանները, որոնցում նրանք ապրում են, այն սկզբունքները, որ նրանք դաւանում են, եւ հասարակական կազմակերպութեան այն հիմքերը, որ նրանք իրանց պարտական են համարում պաշտպանել։

Ինչքան էլ ընդունենք մարդկային եսականութեան, չհասիրութեան եւ կեղծաւորութեան վնասները, անկասկած է այնուամենայնիւ, որ նրանք երբէք չեն կարող այնքան վնասներ [illegible]

Ասենք, այն էլ ճիշդ է, որ շատ սխալ թէօրիաներ գոյութիւն ունեն հէնց մարդկային այդ պակասութիւնների շնորհիւ։ Տ. Ց.

ՆԱՄԱԿ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Յուլիսի 5-ին

Յուլիսի 2-ի գիշերը, ժամի մօտ 12-ին, կրկին յայտնվեց բ ո ր ե ն ի կոչված կենդանին, որին մարդագէլ են անուանում եւ որն անցեալ տարի էլ երեւացել էր այս կողմերում։

Գիշերվայ այս ուշ ժամին, բորենին բարձրացել էր մեր գիւղում մի կտուր եւ յարձակվել մի 15 տարեկան քնած տղայի գլխի վրա։ Խեղճ տղան, սկզբում կարծելով թէ կատու է, ձեռքերով սկսել էր խփել գազանի գլխին, բայց աչքերը բանալով՝ տեսնում է, որ կատու չէ։ Վախից նրա լեզուն բռնվում է եւ նա չէ կարողանում ձայն բարձրացնել օգնութեան կանչելու։ Բորենին թողնում է տղայի գլուխը եւ բռնում է թեւից փախցնելու համար։ Այդ մաքառման միջոցին տղայի մայրը, յետոյ եւ հայրը զարթնում են, բայց անկարող են լինում գազանին հալածել, քանի որ մօտները ոչ զէնք է լինում եւ ոչ էլ մի փայտ։ Նրանք «հավար» են կանչում եւ գրացիների վրա հասնելով՝ բորենին իր որսը թողնում է փախչում։ Տղան սաստիկ վիրաւորված է գլխից եւ թեւից. գուցէ երկար չապրի։ Այժմ տարել են նրան Երեւան բժշկելու։

Սակայն բորենին, դրանով չը բաւականացած, փախչելով Սամազարից՝ գնացել էր մեր կից Հայթաղ կոչված գիւղը, որ այստեղից հազիւ մի վերստ հեռու լինի, եւ այնտեղից մի 12 տարեկան աղջիկ էր փախցրել։ Գիւղացիները ընկել էին նրա ետեւից եւ հազիւ կարողացել էին գիւղից երկու վերստ հեռաւորութեան վրա գտնված ջաղացներից մինի մօտ՝ աղջկան խլել բորենու բերանից։ Բայց, դժբաղդաբար, խեղճ աղջիկը հազիւ 10 ժամ ապրեց եւ մեռաւ, որովհետեւ վէրքը սաստիկ էր եւ երեխան շատ էր վախեցել։

Հետեւեալ գիշերը, յուլիսի 3-ին, գազանը յարձակւում էր գործել Սամազարից ոչ հեռու Ղշնաուզ կոչված գիւղում 9 հնդկահաւերի վրա, որոնց պատառոտել էր, բայց միայն երեքին էր կերել։ Այտեղից անցել էր Բիւրէքէն կոչված գիւղը, ուր երկու կատաղի շներ վրան էին յարձակվել, որոնցից մէկին բորենին վիրաւորել էր դէմքից։ Ապա այգու միջով անցնելիս, յարձակվել էր երկու պահապանների վրա, որոնք փախչելով հազիւ կարողացել էին ազատվել նրանից։ Իսկ երէկ գիշեր, յուլիսի 4-ին, գազանն այցելել էր Քօփալու գիւղը, յարձակվել էր երկու հոգու վրա եւ վիրաւորել էր նրանց։

Այժմ գիւղացիներն ահ ու դողի մէջ են. ոմանք թողնելով կտուրը, գիշերները գարձեալ քնում են սենեակում, չը նայելով որ սաստիկ շոգերն անտանելի են դարձնում սենեակում քնելը եւ մանուկներին սաստիկ անհանգստութիւն պատճառում։ Կարգադրված է, որ իւրաքանչիւր [illegible] Շատերը փորձում են այս կամ այն փողոցներում թակարդ լարել եւ սպանել բորենուն։ Տեսնենք թէ որքան կաջողվի այդ։

Մեր գիւղերում հունձը շատ առատ է այս տարի, գիւղացիների ուրախութեան չափ ու սահման չը կայ։ Շոգերի սաստկութեան պատճառով երեխաների մէջ փորահարութիւն կայ, իսկ շրջակայ գիւղերում հազ. Ս. Փիրեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Վարդավառի տօների պատճառով «Մշակի» հետեւեալ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի, յուլիսի 19-ին։

—

Ֆինանսների մինիստրութիւնը յայտարարում է, որ մինիստրների խորհրդի Բարձրագոյն հաստատված վճռով որոշված է յետաձգել 1887 թւին արձակված 25, 10 եւ 5 ռուբլիանոցների, նոյնպէս եւ 1866 թւի 100 ռուբլիանոցների փոխանակութիւնը մինչեւ 1902 թւականի յունվարի 1-ը։ Այս պատճառով յիշված թղթադրամները անարգել կընդունվեն բոլոր պետական հաստատութիւններում մինչեւ որոշված ժամանակամիջոցի լրանալը։

—

Մենք արդէն հաղորդել էինք, որ Պետերբուրգում կազմվել է Արեւելքի ուսումնասիրութեան ընկերութիւն եւ որ այդ ընկերութիւնը անցած յունիսի 6-ի արձանագրութեամբ վճռել է բաժանմունքներ բանալ Թիֆլիսում, Բագւում եւ Երեւանում։ Բարձրագոյն հաճութեամբ ընկերութեան նախագահ կարգված գեներալ-մայոր Շվեդով, ինչպէս հաղորդում է «Кавказъ» լրագիրը, տեղեկութիւն տալով այդ մասին Կովկասի կառավարչապետի խորհրդի անդամ Սուլթան-Կրիմ-Գիրէյին, խնդրել էր նրան յանձն առնել ընկերութեան բաժանմունքների կազմակերպութիւնը։ Կամենալով օր առաջ իրագործել Արեւելքի ուսումնասիրութեան ընկերութեան ընդհանուր ժողովի ցանկութիւնը Կովկասում բաժանմունքներ ունենալու վերաբերմամբ՝ Սուլթան Կրիմ-Գիրէյ դիմել էր պ. Կառավարչապետին եւ խնդրել նրա թոյլտւութիւնը։ Պ. Կառավարչապետը խնդրված թոյլտուութիւնը տւել է արդէն։

—

Պետական բանկի վարչութիւնը ուղարկել է այդ բանկի բոլոր բաժանմունքներին եւ գրասենեակներին մի շրջաբերական կարգադրութիւն, որով առաջարկում է պահանջել պարտամուրհակ տուողներից, որ նրանք մուրհակների տակ ստորագրեն ոչ միայն իրանց ազգանունները, այլ նաեւ անուններն ու հայրանունները։

—

Տեղական լրագիրները հաղորդում են, որ Եւլախ կայարանում ստացվել են երկու նոր աւտօմօբիլներ (ինքնաշարժ կառքեր) Շուշու ճանապարհի համար։ Երրորդ աւտօմօբիլը արդէն մի տարի է, ինչ գործում է այդ ճանապարհին։ Կառքերը ունեն մեծ յարմարութիւններ եւ ժամը 20 վերստ են անցնում։ Դա մի [illegible] ների համար, որոնք այսօր էլ տանջվում են նահապետական պօստային կառքերից եւ մանաւանդ վայրենի թուրք ֆուրգոնչիների եւ կառավարների ձեռքին։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են յուլիսի 12-ից. «Մխական պատգամաւորները երէկ ընտրեցին թեմական դպրոցի համար հոգաբարձուներ։ Ընտրված են՝ Բախիշ Աարիբէկեան, Ջաւադ Իշխանեան, Աղաջան Ժամհարեան (այս երեքն էլ Տիրայր վարդապետի մտցրած նշանակովի հոգաբարձուներ էին այս տարի), Դաւիթ Ներսէսեան եւ Իւան Զուրաբեան։ Վերջերըդ հոգաբարձուն, ինչպէս նաեւ չորս անձնափոխանորդները կընտրվեն այսօր։ Նոր ընտրված հոգաբարձուներից մի քանիսը, դեռ իրանց պաշտօնում չը հաստատված, արդէն յայտնել են, որ արձակված ուսուցչական խումբը առանց բացառութեան պիտի նորից հրաւիրվի։ Երեւի, արդէն Շուշուց հեռացած Տիրայր վարդապետն էլ տեսուչ կը լինի։ Զուր չէին այնքան աշխատում արձակված ուսուցիչները. նրանք նպատակին անշուշտ կը հասնեն։ Չէ, թշուառ չէ Ղարաբաղի մայրաքաղաքը, եթէ նրա լուսատուները այսպէս են»։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Վնասված գիւղերում երկրաշարժը կրկնվում է եւ մեծ երկիւղի մէջ է դցել բոլոր բնակիչներին։ Ասում են, որ Թիֆլիսից յատուկ պաշտօնեայ է եկել այստեղ եւ գնացել երկրաշարժից վնասված տեղերն անձամբ քննելու»։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս օրերս տիկին Հռիփսիմէ Տրդատեանց ստացաւ գրադարան-ընթերցարան բանալու իրաւունք։ Ինչպէս յայտնի է, Երեւանը մինչեւ օրս զուրկ է եղել թէ գրադարանից եւ թէ ընթերցարանից, չը նայելով, որ այդ պահանջը խիստ զգալի է եղել մեր հասարակութեան, մանաւանդ երիտասարդութեան համար։ Թէեւ կան քաղաքում մի քանի դպրոցական եւ մէկ էլ քաղաքային ժողովարանի գրադարանները, բայց դրանք մատչելի են միմիայն սահմանափակ շրջանի համար։ Ժողովրդի ահագին մեծամասնութիւնը միշտ զգացել է կարիք գրադարան-ընթերցարանի եւ թէպէտ այդ հարցով զբաղվել է երկար ժամանակ Նախկին հայոց բարեգործական ընկերութիւնը, բայց նրան չէ աջողվել ստանալ այդ իրաւունքը։ Տարիներ առաջ քաղաքային խորհուրդը որոշեց բաց անել հասարակական գրադարան, ի յիշատակ Թագաւոր Կայսրի թագադրութեան, բայց վճիռը մնացել է մինչեւ օրս էլ լոկ վճիռ։ Այսպիսի հանգամանքներում միանգամայն հաւակրանքի արժանի է այն ձեռնարկութիւնը, որը արել է տիկին Տրդատեանցը գրադարան-ընթերցարան բաց անելու հարցում։ Որքան էլ այդ ձեռնարկութիւնը պարապմունք ունենալու նպատակով սկսված լինի, չենք ասում նիւթական շահի նպատակով, որովհետեւ հազիւ թէ սկզբում աշխատանք վճարէ, այնու ամենայնիւ [illegible] նարկութիւնը։ Թող Երեւանի հասարակութիւնը ուշադրութիւն դարձնէ այդ օգտաւէտ ձեռնարկութեան վրա եւ աջակցէ տիկնոջը»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Դերասանական խումբը մի շարք ներկայացումներ է սկսել, որոնց այնքան էլ աջող չէ կարելի համարել թէ մուտքի եւ թէ մանաւանդ բովանդակութեան կողմից։ Ներկայացնում են այնպիսի ֆարսեր, որոնց տեղը Շուշին չէ իր նահապետական ազգաբնակութեամբ։ Թատրոնը առողջ գաղափարներ պիտի ներշնչէ մեր հասարակութեան»։

Այսպէս է Ստրասբուրգի արձանի տեսքը իր այս տխուր արձանագրութեամբ, որ որքան եւ դժբաղդ պայմաններում է դրված, այնուամենայնիւ ուժեղ, հրամայող շեշտ ունի։

Շոգը անտանելի էր, բայց մարդիկ սպասում էին. մօտ ժամը 10-ն էր, երբ Արքայական փողոցի կողմից լսվեց զինուորական երաժշտութեան ձայն եւ շուտով յայտնվեց կորտէժի ծայրը. մի քանի հարիւր հոգի գալիս էին գոյնզգոյն դրօշակներով եւ պսակներով։ Ամենից առաջ մօտեցան Պարիզի պօլիտեխնիկի աշակերտները եւ մի պսակ դրին արձանի տակ. ապա քաղաքային խորհրդի նացիօնալիստ անդամների մի խումբ, հակասեմիտ Միլլեվուայի առաջնորդութեամբ, մօտեցաւ եւ մեծ ծաղկեայ պսակ դրեց։ Եկաւ վերջապէս Ալզաս-Լօրէնի ընկերութիւնը, օդի մէջ ծածանելով դրօշակները. խմբի մէջ աչքի էին ընկնում նաեւ մի քանի փոքրիկ աղջիկներ ազգային հագուստով։ Ճառեր արտասանվեցին, երաժշտախումբը նուագեց ազգային հիմնը՝ «Մարսելիէզը», որ հանդիսականները լսեցին գլխաբաց. մէկը բարձրացաւ, դրեց արձանի վրա բերած պսակները, ապա կորտէժը նոյն կարգով եւ խաղաղութեամբ շարժվեց դէպի Տիւլըրիի պարտէզը՝ Գամբետտայի արձանի առաջից անցնելու համար, իսկ Համաձայնութեան հրապարակի բազմութիւնը կամաց-կամաց ցրվեց։ Այսպէս անշուք եւ համարեա աննկատելի անցաւ հին revanche-ի տօնը. արձանի պսակները թարմացան եւ հայրենասէրները, կարծես, իրանց քաղաքացիական պարտքը կատարած լինելու գիտակցութեամբ հեռացան։

Քաղաքական ցոյցեր առաջ բերելու օրվայ խոշոր առիթներից մէկը անցաւ այսպիսով առանց միջնադէպի. մնաց երկրորդ եւ աւելի պատեհ առիթը՝ զօրահանդէսը։ Դեռ առաւօտեան ժամի 10-ից մի կատարեալ ուխտագնացութիւն էր սկսված դէպի Լօնշան դաշտը։ Հետզհետէ նոյն տեղն էին դիմում նաեւ Պարիզի զօրագնդերը՝ ձիաւոր, հետեւակ եւ թնդանօթաձիգ զօրքերը, մօտ 20 հազար հոգի։ Սենայի նաւերը ամեն րօպէ անթիւ բազմութիւն էին տեղափոխում. շոգ ու փոշոտ ճանապարհներում շարժվելու տեղ չը կար։

Ճաշից յետոյ, ժամը 3-ին, հասան նաեւ նախագահը, մինիստրները, օտար պետութիւնների ներկայացուցիչները եւ այլ պաշտօնական անձինք։ Նախագահի անցած ճանապարհի վրա ամբոխը համակրական ցոյցեր արեց, թէեւ եղան նաեւ շատ մասնաւոր թշնամական բացականչութիւններ, ի միջի այլոց, եւ մի բանտարկութիւն։ Թերթերի ասելով քաղաքական երկու կուսակցութիւնները՝ սօցիալիստներն ու հանրապետականները մի կողմից եւ նացիօնալիստները միւս կողմից, պատրաստված էին ցոյցեր անելու—առաջինները յօգուտ եւ երկրորդները հակառակ նախագահին եւ ի պատիւ զօրքին. երկիւղ կար նոյն իսկ, որ ծանր դէպքեր են տեղի ունենալու։ Սակայն զօրահանդէսը վերջացաւ խաղաղութեամբ՝ մասամբ ձեռք առնըված խիստ միջոցների եւ կարգապահութեան շնորհիւ եւ մասամբ էլ, որովհետեւ նացիօնալիստներն այս անգամ բաւականաչափ պատրաստ չը զգացին իրանց չափվելու սօցիալիստների եւ հանրապետականների մեծ բանակի հետ, որ էլ աւելի ստուարացել էր գաւառներից եկած այցելուներով։

Զօրահանդէսի ընթացքում միայն քաղաքային խորհրդի մի քանի անդամներ աղմկալի կեցցէներով իրանց համակրութիւնն էին յայտնում գեներալ Ժամօնին՝ զինուորական շտաբի գլխաւորին, որ այս օրերս արձակվեց եւ յայտնի էր իբրեւ ներկայ կառավարութեան հակառակորդ։ Վիրաւորական ակնարկներ ուղղվեցին նաեւ զինուորական նոր մինիստր գեներալ Անդրէին, ինչպէս եւ գեներալ Բրիւգերին։ Սրանից դուրս՝ վերադարձին մի բաւական լուրջ ընդհարում տեղի ունեցաւ նացիօնալիստների եւ նրանց հակառակորդների մէջ. թշնամի բանակները բանը հասցրին փայտերի, քարերի եւ աթոռների. եղան նաեւ մի քանի վիրաւորներ, մի քանի ձերբակալութիւններ։

Այս կռիւը սակայն չը կարողացաւ խանգարել երեկոյեան զուարճութիւնները։ Պարիզը կորած էր լոյսերի մէջ, փողոցներում եւ հրապարակներում անթիւ բազմութիւնը պարում էր փոշու ամպերի մէջ կորած. ամեն կողմից լսվում էին երաժշտութեան, երգի, ուրախութեան ձայներ։ Մայթերը չէին բաւականանում անց ու դարձի եւ ուրախութիւնների համար, մարդիկ բռնել էին ամբողջ փողոցները, կառքերի եւ հանրակառքերի երթեւեկութիւնը դադարել էր։ Լուռ եւ խաւար էին մի քանի փողոցներ, որոնց արիստօկրատ ազգաբնակութիւնը դեռ չի հաշտվել հանրապետական կարգերի հետ, դեռ խռոված է։

Այս երկու օրվայ տօների առիթով Պարիզի գլխաւոր թատրոնները կազմակերպել էին ձրի ցերեկոյթներ եւ ներկայացումներ. խաղում էին առաջնակարգ արտիստները—Սարա-Բերնար, Կօքըլէն, Րեժան եւ այլն։ Սակայն այս բոլոր զուարճութիւններից, այս բոլոր ձրի ներկայացումներից աւելի ուշադրութեան արժանի է մի խնճոյք, որ իր տեսակի մէջ եզակի է։ Ահա երրորդ տարին է, որ «Հանրապետականների Միութիւնը» ազգային տօնի օրը մի հացկերոյթ է տալիս հարիւր ամենածեր աղքատներին։ Այս հացկերոյթին յետին աղքատների հետ սեղան են նստում պարլամենտի անդամները, նրանց ծառայում են, կերակրում են ամենայն խնամքով, վարվում են ամենայն յարգանքով, որ վայել է նրանց հասակին, եւ վերջում բաժանում են նրանց մի մի նոր կտրած ֆրանկ։ Այս տարի եւս, յուլիսի 14-ին, Վագրամի ընդարձակ դահլիճում տեղի ունեցաւ յիշեալ ճաշկերոյթը. հրաւիրված ծերերից աւագագոյնը ծնվել է 1806 թւին եւ կրտսերը 80 տարեկանից պակաս չէր։ Ներկայ էին մի քանի պատգամաւորներ, որոնցից մէկը, Րաուլ Բօմբարդ, տօնի առիթով խօսեց, ապա սկսվեց խնճոյքը «Մարսելիէզով» եւ վերջացաւ սովորական կարգով։ Աղքատները գոհ սրտով հեռացան՝ օրհնելով հայրենիքն ու հանրապետութիւնը։

Երբեմն որքան քիչ է հարկաւոր թշուառին գոհացնելու համար։

Ա. Ահարոնեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Եւրոպայի չինական դեսպանները—ասում է «Новости» լրագիրը—ինչպէս նկատվում է հիմա, այնքան էլ պարզամիտ չեն, ինչպէս սովորաբար համարում են նրանց եւրոպական դիպլօմատները։ Չինական գործերին շատ լաւ տեղեակ մի անձի ճիշդ նկատողութեամբ՝ «չինացիները 2000 տարով եւրոպացիներից առաջ են խորամանկութեան մէջ»։ Օգտվելով այն տեղեկութիւններից, որ հաղորդում են եւրոպական լրագիրները իւրաքանչիւր պետութեան վերաբերմունքի մասին դէպի չինական հարցը, այդ նոյն լրագիրներից ամենայն առատութեամբ՝ անպայման կարեւոր փաստեր քաղելով այս կամ այն զօրաբաժնի ուղարկման մասին դէպի պատերազմի դաշտը, չինական դիպլօմատներն ապա այդ թանգագին տեղեկութիւնները հաղորդում են իրանց կառավարութեանը։

Չինական լրտեսները ապացուցեցին, որ նրանք շատ աւելի վարպետ են, քան իրանց եւրոպայի արուեստակիցները։ Ինչպէս պարզվեց, նրանք հաւաքել էին չափազանց կարեւոր տեղեկութիւններ զօրքերի տեղաւորման վերաբերութեամբ։ Առանձնապէս վարպետութիւն ցոյց տուին այդ գործի մէջ Բեռլինի եւ Պարիզի լրտեսները։ Ահա այս հանգամանքի շնորհիւ չինական կառավարութիւնը ոչ միայն հիանալի կերպով գիտէ, թէ ինչ է ձեռնարկում հիմա ամեն մի եւրոպական պետութիւն, այլ նաեւ այն, թէ ինչ է մտադիր նա անել ապագայում։ Մինչդեռ ոչ չինական կառավարութիւնը, ոչ նրա ներկայացուցիչները Եւրոպայում ոչինչ չեն հաղորդում եւրոպական պետութիւններին այն մասին, թէ ինչ դրութեան մէջ է այժմ ապստամբութիւնը, որտեղ է նա աւելի ուժեղ եւ որ նահանգներում կարող է նա տարածվել։

Եթէ հաւատալու լինենք եւրոպական լրագիրներից մի քանիսին՝ չինական կառավարութիւնը դեռ տարիներ առաջ նախապատրաստութիւններ էր տեսնում այն անցքերի համար, որոնք այժմ տեղի ունեն այդ երկրում եւ որոնց մասին օտարերկրացիները համարեա ոչ մի տեղեկութիւն չունէին։ Այսպէս «Daily Express»-ին հեռագրում են Շանգհայից. «Այստեղ մի զարմանալի գիւտ է արված։ Ինչպէս յայտնի է, անցեալ աշնանը շատ էին խօսում մի դաշնակցութեան մասին, որով իբր թէ պէտք է կապվէին միմեանց հետ Չինաստանն եւ Եապօնիան։ Լի-Շօչունին յանձնարարված էր առաջարկել եապօնական կայսրին գաղտնի դաշնակցութիւն կապել, որի նպատակը պէտք է լինէր ջնջել եւրոպացիների եւ ամերիկացիների ազդեցութիւնն ու կոտորել բոլոր օտարազգիներին Չինաստանում եւ Եապօնիայում։ Չինաստանն ու Եապօնիան այդ դէպքում պէտք է բաժանէին իրար մէջ ամբողջ արեւելեան Ասիան՝ սկսած Բիրմայից մինչեւ Սիբիրի սահմանները։

Լի-Խունգ-Զանգ իր կողմից աջակցում էր այդ ծրագրի իրագործմանը նամակներով, որ նա ուղարկում էր մաքիզ Իտօյին եւ եապօնական կայսրին։ Վերջինս, սակայն, հրաժարվեց չինական առաջարկութիւնը քննութեան ենթարկելուց, բայց եւ այնպէս Լի-Շօչուն տուեց նրան Լի-Խունգ-Զանգի եւ Չէնգի միատեղ մշակած ծածկագիրը, որի օգնութեամբ կայսրը կարող էր անմիջական գրագրութիւն ունենալ այրի կայսրուհու հետ։ Բայց եապօնական կայսրը ոչ մի անգամ օգուտ չը քաղեց այդ ծածկագրից, որի գոյութեան մասին անգլիական արտաքին գործերի մինիստրութիւնը անտեղեակ չէր։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Վան, յունիսի 27-ին

Ուրիշ տարիներու նման, այս տարի ալ «Հայկական որբանոցի վարժարանը» կանխեց միւս դպրոցները՝ իր տարեկան քննութիւններն սկսելով յունիսի 5-ին, որոնք վերջացան ամսոյս 17-ին։ Գրեթէ ամեն օր ալ քննութիւններուն բաւական թւով ներկայ եղողներ կային՝ ինչ որ այդ հաստատութեան նկատմամբ տածուած համակրութեան ջերմ ապացոյցն էր ժողովրդեան կողմէն։ Սոյն վարժարանն իրաւունք ունի վանեցիներու ամեն համակրանքին ու գուրգուրանքին՝ իբր միակ փարոսը եւ լուսատու աստղը մեր կրթական հօրիզոնին վրայ։ Յունիսի 15-ին տեղիս զինուորական հրամանատարը եւ մեծ պաշտօնեաները ներկայ եղան քննութիւններուն—ժամնուոր հրաւէրով մը—եւ տաճկերէնի, ֆրանսերէնի ու բնագիտական-ելեքտրագիտական դասերէն ու փորձերէն խիստ գոհ մնացին։

Վերջին օրը հանդիսականները նուիրեր առաջարկեցին 5 ընթացաւարտներուն, որոնք հազիւ երկու ժամուան մէջ աւարտելով իրենց թէզերը՝ ներկայացուցին ու հանդէսը փակեցին։ Դիտելի էր որ այդ ընթացաւարտ պարոնները ենթակայ եղած են Վանի կրօնափոխական շարժմանց գաղափարին, որովհետեւ իրենց գրութիւններու վերջաւորութիւնները կրօնական խնդիրներու շուրջը կը դառնային, ուր ազգային եկեղեցին երկինքը հանելով իր մեծ առաւելութիւններով, օտար եւ ի մասնաւորի կաթօլիկ եկեղեցին խիստ կը հարուածէին, բան մը՝ որ, ըստ իս, անպատշաճ եւ աւելորդ էր, քանի որ ուսանող-պատանիները պէտք է անկաշկանդ մնան այդ տեսակ ծթուած վէճերէ ու գաղափարներէ... Եւ ինչպէս դպրոցին տնօրէն պ. Համբարձումն ալ այս կէտը նկատողութեան առաւ եւ դիտողութիւն ըրաւ իրենց։

Անցեալ տարի առիթ ունեցած եմ աւելի մանրամասն գրելու այս դպրոցին մասին, ուստի այժմ համառօտ կանգնիմ, առանց իմ հիացումս ու յարգանքս յայտնելու մէջ մոռացկոտ ըլլալու անոր աշխոյժ տնօրէնին, պ. Համբարձում Երամեանին, որ 22 տարիներ շարունակ յառաջ տարեր է այս որբազան յարկը, վրա տալով իր պատրաստ դրամներն ու հայրենական տունը, եւ որ այսօր իր հասուցած աշակերտներով կրնայ պարծիլ, որք կը շրջապատեն զինք՝ դպրոցին դասերը վերցնելով։ Այս յամառ ու կորովի մարդը, իր կամքի ուժովը եւ բարձր նկարագիրովը, ինձի յիշեցնել կուտայ հանգուցեալ Գրիգոր Արծրունին, որուն շատ բան կը պարտինք մեր ազգային լուսաւորութեան գործին մէջ։ Մեր Գրիգոր Արծրունին ալ պ. Երամեանն է, որ ափսոս, երբեք նուիրատու հարուստներու ուշադրութեան առարկայ չէ եղել՝ տասնապատիկ աւելի օգտակար ըլլալու համար։

Հիմա Վանի բոլոր դպրոցներն ալ տարեկան քննութիւններ կուտան։ Եթէ առիթ ունենայ՝ յաջորդիւ աւելի դիտողութիւններ կընեմ. սակայն այսօր չեմ մոռնար դիտողութիւններս յայտնելու մեր աղջիկներուն ֆրանսերէն եւ անգլիերէն սորվելու մասին՝ շարք մը աւելորդութիւններուն հետ։ «Բիւզանդեան» օրիորդաց դպրոցը, որ դոմինիկեաններու նիւթական ու բարոյական պաշտպանութեան տակ կը գտնուի, այսօր վերջացուց իր քննութիւնները—եթէ կարելի է քննութիւն համարել։ Աշակերտուհիները իրենց ամբողջ դասերը գոց են ըրած գրքերու կամ տետրակներու վրա, ըստ որում եթէ հարցման մը պատասխանելու ատեն դասագրքէն գոց եղած բառ մը մոռանային՝ ալ շուարումը կը պատէր զիրենք, մինչեւ որ նորէն գլխանց սկսէին ու այդ բառը յիշելով, շարունակէին բամծնին... Աստուած բերէքէթ տայ ասանկ դպրոցներուն՝ որոնք «մանկավարժական նոր մեթօդներով» ու «ազատամիտ, լուսաւորեալ» անուններով կը մկրտեն ինքզինքները, առանց ատոնց նշոյլն ունենալու, որովհետեւ այդ սիրելի բառերը պատճառ եղած են, որ այս տեսակ կարգ մը տնօրէններ, ուսուցիչներ ու աշակերտներ գլխիվայր իյնան այս անհասկանալի քաօսին մէջ, ուր իբրեւ թէ ամեն բան կայ, բայց բան մը չը կայ։ Մարդ մը կուզենք, որ ասանկ մոլորեալներուն ձեռքէն բռնէ ու շիտակ ճամբուն վրա ձգէ։ Ու այդ մարդն ալ Դիոգինէսի լապտերով կը փնտռենք հոս՝ առանց գտնել կրնալու...։

Երկու օր առաջ մրցանակաբաշխութեան հանդէս մը կատարուեցաւ կաթօլիկ մայրապետներու աղջկանց վարժարանին մէջ՝ ընդ հսկողութեամբ հ. Անտօնին, ուր հրաւիրուած էին կուսակալը, Հիւսնի փաշան եւ քաղաքային ու զինուորական պաշտօնեաներ, ռուսական թարգման Կարապետ էֆէնդի, իր կինն ու գիմնազիստ տղան, որ նոր եկած է հոս իր ծնողքը տեսնելու, Դոմինիկեան հայրեր եւ զանազան ազգայիններ. մուտքը տոմսակով էր։ Աշակերտուհիները թուրքերէն, ֆրանսերէն եւ հայերէն երգեր երգեցին, ուղերձներ կարդացին ու բեմի վրա մէկ երկու տեսարաններ ներկայացուցին հայերէն ու ֆրանսերէն։ Հանդէսէն վերջ աշակերտուհիներու բաւական յաջողակ ձեռագործները վիճակահանութեան դրուեցան եւ մրցանակներ բաշխուեցան։

Տեսնելով մեր աղջիկներու ֆրանսերէնի մասին թափուած աշխատութիւնները, մարդ կը փորձուի կարծելու, թէ ասոնք «Ալիանս Ֆրանսէզ»-ի ճիւղերը կամ գործակալներն են... առանց այդ ընկերութենէն որոշուած նպատակը ընդունելու սակայն։

Մայիսի առջին շաբթուն տեղացած յորդահոս անձրեւները մեծ յոյս ներշնչեցին այս տարուայ բերքերու մասին։ Հունձքը Թիմարի կողմերը սկսած էր երկու շաբաթ առաջ—թէեւ ամիսէն աւելի այրող արեգակը նեղը ձգած էր անջրդի տեղերը։ Բարեբաղդաբար ամսիս 22-ին եւ 23-ին երկինքը խորունկ մռմռքումով մը լացաւ, եւ գաւում գոչումով գնաց լեցնել Քէշիշ եւ Տօնիայ լիճերը, որոնք մեր ամենէն թանգագին ջրամբարներն են։ Բընութեան այս պարգեւը ոստիններու քանակը կրկնապատկեց։ Սակայն հակառակ այս ամենուն, հացը խիստ թանգ է. տեղական չափը 100 դրշ. իսկ օխան 90—100 փարայ (3 ֆունտը 20 կոպէկ)։ Դուրսերէն, մանաւանդ Դիարբեքիրէն, Սղերդէն եւ Տէհէն, ամեն օր ցորեն կուգայ, զորս դրամատէրները գնելով՝ ուզած գնով կը ծախեն։ Կառավարութիւնն ալ լուռ կը մնայ այս բանին հանդէպ, եւ գաղտնի աստիճան մ'ալ կը քաջալերէ, որովհետեւ այսօրեր գիւղերու տասանորդական տուրքը կը ծախվի, հացի թանգութիւնը գիւղ առնողներուն գագնը պիտի ըլլայ աւելի սուղ գնելու՝ ի շահ կառավարութեան արկղին։ Այս տարի գիւղերը կրկնապատիկ գնով կը ծախուին հեռուան վրա. եւ ասիկայ պատճառ պիտի ըլլայ, որ անցեալ մարտէն սկսեալ 6% աւելցուած տուրքերը (որոնց մէջն է եւ տասանորդի տուրքը) անխիղճ կապալառուներուն կողմէն 10—12% առնուի։

Այս 3—4 շաբաթէ ի վեր՝ միշտ կը լսուին անօթի մեռնողներու դէպքեր, որոնք կը պատահին գիւղերու մէջ։ Թէեւ գարնան բացուելուն պէս՝ գիւղացիներն սկսեցին խոտեղէններով ապրել, սակայն այն ալ աստիճան մը ունի. ու երկար ատենէն անսնունդ մնալը իր զոհերը կը տանի կամաց կամաց։ Բարեբաղդաբար հունձքը քանի մը օրէն ամեն տեղ ալ կըսկսի։

Հարկաւ ձեր Պարսկաստանի թղթակիցները ցարդ հաղորդած կը լինեն ձեզ այն կռիւներու եւ իրարանցումներու մասին, որոնք երեք շաբաթէ ի վեր տեղի կունենան Թուրք-պարսկական սահմանագլխին վրա։ Հայտարանլի մեծ աշիրէթին պատկանող Թահար խան—որ պարսկական հողին վրա կը գտնուի եւ պարսկահպատակ է—թուրքական հողին վրա գտնվող Թաքուրցի աշիրէթին պետ Հիւսէյին բէյի հետ կընդհարի։ Օսմանեան զօրքը կը միջամտէ եւ կը սպանվի Թահար խանը ու իր եղբօրորդին։ Իսկ օսմանեան զօրքերէն հարիւրապետ մը, յիսնապետ մը եւ ութը զինուոր կը սպանվին։ Ասոր վրա մէկ կողմէն թուրք կառավարութիւնը զօրք կը ղրկէ վրէժ լուծելու, միւս կողմէն ալ ամբողջ հայտարանցի աշիրէթը—որ թրքահպատակ են մեծ մասամբ եւ համիդիյէ—կը յուզուի, իրար կանչնի, իր մէկ ցեղապետին սպանման համար եւ կուզէ թուկուրցիներէն վրէժ լուծել։ Այս պատճառաւ կռիւներ տեղի կունենան ցարդ՝ որոնց մանրամասնութիւնները չը գիտենք։

Խորէն—Ա.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Standard»-ում տպագրված է մի հեռագիր, որով հաղորդվում է, թէ երկաթուղային գիծը Գրէյլինշտադի մօտ կտրված է։ Ապա լրագիրը հաղորդում է, թէ երբ նախագահ Կրիւգէրին թողել են ամենքը, թէ գեներալ Բօտայի զօրաբաժինները մտադիր են հեռանալ նրանից եւ թէ Իօհաննէնսբուրգում մեծ գաւաղրութիւն է բացված։ Առհասարակ վերջին ժամանակ անգլիական լրագիրներն զբաղված են զանազան վայր ի վերոյ լուրերով, որոնք ստացվում են հարաւային Աֆրիկայից։ Մի բան միայն, որ չեն ասում անգլիական լրագիրները, այդ այն է, թէ որտեղ է գտնվում այժմ Դէվէտ։ Դուրբանից ստացված մի հեռագրի ասելով Դէվէտ միացել է տրանսվաալեան բօէրների հետ Ստանդերտօնում։ Եթէ այդ այդպէս է, ապա, շատ կարելի է, որ այդ հանգամանքին պէտք է վերագրել երկաթուղային գծի նոր աւերումը Իօհաննէնսբուրգի եւ օվկիանոսի մէջտեղում։ Ի հարկէ, այս բոլորը ենթադրութիւններ են եւ ինչպէս անյայտ է, թէ ինչ է կատարվում հարաւային Աֆրիկայում, որովհետեւ լորդ Րօբերտս յամառութեամբ լռում է։ Անգլիական լրագիրներից մի քանիսը ենթադրութիւններ են անում, թէ նա վերջնական հարուածի նախապատրաստութիւններ է տեսնում։

—Հրէաների թիւը Պալեստինում, յունական «Անատոլի» լրագրի ասելով, այնպիսի արագութեամբ է աճում, որ չի անցնի նոյն իսկ 50 տարի եւ Հրէաստանը նորից լիքը կը լինի հրէաներով։ Շատ տարիների ընթացքում, հրէաները Երուսաղէմում եւ Եաֆֆայում ունէին միայն փոքրիկ թաղեր—«գետտօ»-ներ, որպիսիք պատահում են, համարեա, ամեն մի եւրոպական մեծ քաղաքում։ Բայց վերջին երկու-երեք տասնամեակներում—ի միջի այլոց, շնորհիւ սիօնիզմի ջանքերի—հրէաների թիւը Երուսաղէմում, Տիբերիականում, Եաֆֆայում եւ շրջակայ գիւղերում հասաւ 200,000-ի։ Մի ինչ-որ ձգողական ույժ քաշում է նրանց աշխարհի բոլոր ծայրերից դէպի «աւետեաց երկիրը», որտեղ նրանց բազմութիւնը աննկատելի կերպով հարկադրում է արաբներին եւ սիրիացիներին թողնել հայրենի տներն ու դաշտերը եւ հեռանալ Պալեստինի սահմաններից։ Հրէաները գաղթում են խմբերով եւ կազմում առանձին-առանձին համայնքներ։ Սպանիական եւ պօրտուգալական հրէաների յետնորդները, որոնք իրանց անուանում են սեֆարդիններ, գաղթում են Կ. Պօլսից, Զմիւռնիայից, Թիւրքիայի ուրիշ քաղաքներից, Լիբանանից, նոյնպէս եւ Ռումինիայից ու Բօլգարիայից։ Նրանք խօսում են աղճատված սպանական լեզուով։ Իսկ այն հրէաները, որոնք գաղթում են Ռուսաստանից, Աւստրիայից եւ Գերմանիայից, անուանվում են աշկենազներ եւ խօսում են աղճատված գերմաներէնով։ Բացի դրանցից գաղթում են նաեւ պարսկական, բուխարական, աֆղանական, ալժիրական եւ Տունիսի հրէաներ, որոնք խօսում են գռեհիկ արաբերէնով, թիւրքերէնով եւ պարսկերէնով։ Այսուամենայնիւ, չը նայելով լեզուների, հագուստի եւ մինչեւ անգամ դիմագծերի տարբերութեան՝ այդ բոլոր հրէաները կապված են միմեանց հետ նոյն ոգով, նոյն ձգտումներով եւ այն ընկերութիւններով, որոնք հիմնված են հրէական գաղթականութեանը նպաստելու համար։ Այդ ընկերութիւնները առատաձեռն օժանդակութիւններ են ստանում բարօն Հիրշի հիմնած «Iüdische Colonisation Association»-ի դրամագլուխներից, որոնք 20,000,000-ի են հասնում։ Լօնդօնի, Պարիզի, Վիէննայի եւ Ֆրանկֆուրտի Րօտշիլդ եղբայրները իրանց կողմից նուիրել են 40,000,000 ֆ. հրէական գաղթը դէպի Պալեստին քաջալերելու համար։ Պալեստինի հրէական գաղթականութեան ղեկավարների նպատակներից մէկն էլ հրէաներին երկրագործական աշխատանքների ընտելացնելն է։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

13 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գրօդեկօվի հեռագիրը Խաբարօվսկից. «Յուլիսի 6-ին չինացիները նորից յարձակումն գործեցին Նիկօլսկի զօրաբաժնի առաջապահ գնդի վրա Էխօ բերդի մօտ, բայց յետ մղվեցին մեծ կորուստով։ 7-ին, 8-ին եւ 9-ին չինացիները չանհանգստացրին մեր զօրաբաժինները։ Յուլիսի 8-ին Խարբինի զօրաբաժնի առաջընթացները անցան Վանլիխօտսան գիւղի մօտից, 50 վերստ Յուգախնից վերեւ։ Գեներալ Սախարով զինաթափ է անում չինացի սահմանապահներին եւ դիմադրութեան հանդիպելիս՝ դիմում է զէնքի օգնութեան»։

ԼՕՆԴՕՆ։ Համայնքների ժողովը մերժեց Չեմբերլէնի հարաւ-աֆրիկական քաղաքականութեան դէմ բողոք յայտնելու առաջարկը։ Չեմբերլէն յայտնեց, թէ երկու հարաւ-աֆրիկական հանրապետութիւնները, միացումից անմիջապէս յետոյ, ինքնավարութիւն կըստանան։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Ծովապետ Սէյմուր եւ գեներալ Գէզլի յուլիսի 11-ին հասան Վէյ-Խայ-Վէյ։

ՆԻՒ-ՉՈՒԱՆ։ Յուլիսի 13-ին երկաթուղային գծի վրա, Մուկդէնի եւ Տեանձինի մէջ տեղում, շոգեմեքենաներն եւ վագօնները ոչնչացրած են։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Բռունցքամարտները քանդեցին երկաթուղու այն մասը, որ գտնվում է Շանգհայի եւ Զուան-Ցզեանօ-Զէօուի մէջ տեղում։

ԿԱՆՏՕՆ։ Տակսուն, Լի-Խունգ-Զանգի փոխանորդը, որ կատաղի թշնամի է օտարերկրացիներին, հրամայեց արգացնել սպառազինումը եւ ծովեզերքի վրա ձեռնարկված գործերը ու պահանջեց, որ եւրոպական փոքրիկ զինուորական նաւերը, երկու ֆրանսիականը, մի բրիտանականը եւ մի ամերիկականը, հեռանան այստեղից։ Նաւերը պիտի հեռանան դէպի Բօկի մարտկոցները։ Չինական զինուորական նաւերը, որոնց վրա գտնվում են «սեւ դրօշակների» Լեասպետի զինուորները, աւազակութիւններ են անում Մեծ ջրանցքի վրա, Շամէրի մօտ։ Մնացած 18 նաւերը գտնվում են կայսերական նաւարանից ներքեւ։ Կանտօնի ազգաբնակութիւնը հետզհետէ թշնամական դիրք է բռնում դէպի օտարերկրացիները։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Նայելով Խուբէ փոխարքայի հեռագրին Վուչանից, նա հրամայել է վերցնել խութերը այն թնդանօթներից, որոնք ուղղված են Խանկօուի վրա եւ գցել Եանցէ գետը։ Այնուամենայնիւ նա երկիւղ է կրում, որ անկարող կը լինի երկար ժամանակ զսպել զինուորներին։

14 յուլիսի

ՓԱՐԻԶ. Լօնդօնի եւ օտարազգի կարճենտների մէջ շարունակւում է կարծիքների փոխանակութիւն չինական գործերի վերաբերմամբ: Կարճենտները ենթադրում են, թէ դեսպանները Պեկինում ողջ են, բայց պահւում են իբրեւ պատանդ: Հաւանականօրէն ներքուստ զօրքերը չունում առաջ կը խաղան դէպի Պեկին:

ԼՕՆԴՕՆ. Համայնքների ժողով: Բրոդրիկ յայտնում է, թէ կառավարութիւնը պաշտօնական տեղեկութիւններ չունի Չինաստանից: Այստեղի նաւահանգիստ ... —Շանհայի նաւահանգիստ ... Պեկինից, յուլիսի 5-ից, որոնցից երեւում է, որ գեսպաններ ինչպէս ... եւ ... զօրքերին քաղաքին խօսքերում: Այդ կառավարութիւնը ... Թէ ... ողջ ... տարբերութիւն ... ներքին Չինաստանում ... Ցանկացած ... մի պաշտօնեայ գրածից յիտոյ ... 6-ին ... տեղեկութիւնների ... ներքին ... ... զօրքերի ... Պեկինում ... ... Չինական ... ...

[illegible]

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ժամերը Պետերբուրգի հաշւով)

տարբերութիւնը 58 րոպէ:

	№ 5 գնացքը:	№ 3 գնացքը:
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 4 ժ. 1 ր.	գիշ. 11 ժ. 29 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 » 53 »	եր. 5 » 34 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 32 »	եր. 6 » 34 »
Բաթում է հասնում	եր. 9 » 1 »	առ. 7 » 14 »

	№ 6 գնացքը:	№ 4 գնացքը.
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 7 ժ. 50 ր.	եր. 7 ժ. 59 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 7 » 15 »	առ. 8 » 42 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 7 » 18 »	» 10 » 05 »
Բագու է հասնում	ցեր. 12 » 10 «	» 5 » 16 »

արագ գնացք

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	ցեր.	11 ժ. 19 ր.
Բաթում է հասնում	երեկ.	9 » 41 »
Բաթումից դուրս է գալիս	գիշ.	11 » 18 »
Թիֆլիս է հասնում	առաւ.	9 » 30 »

—

Թիֆլիսից դէպի Կարս դուրս է գալիս	երեկ.	9 ժ. —
Ալէքսանդրոպօլ հասնում է	առ.	7 » 46 ր.
Կարս հասնում է	ցեր.	12 » 56 »
Կարսից դուրս է գալիս	ցեր.	3 » 29 »
Ալէքսանդրոպօլից դուրս է գալիս	երեկ.	8 » 35 »
Թիֆլիս հասնում է	առ.	7 » 15 »

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան մէջ 1900 թւի յուլիսի 18-ին, ցերեկվայ 12 ժամին նշանակված է աճուրդ կապալով տալու ջրմուղ խողովակի շինութիւնը Կիրպիչնայա փողոցից մինչեւ Սվեատոպոլկ-Միրսկայա փողոցում գտնվող Ջղանեւիչի տունը ա. քաղաքամասում, մօտ 70 պագ. սաժ. երկարութեամբ եւ 1866 ր. արժողութեամբ: Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը վարչութեան շինարարական բաժանմունքում բոլոր լի օրերը, ժամը 9-ից մինչեւ 3-ը: 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ 1900 թւի յուլիսի 18-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու ջրմուղ խողովակի շինութիւնը Աւչալսկայա փողոցից մինչեւ Մալականսկայա փողոցի վրա գտնվող Պանկինի տունը, որ գտնվում 16-րորդ քաղաքամասում, մօտ 180 պագ. ս. երկարութեամբ եւ 4100 ր. արժողութեամբ: Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերը, ժամը 9-ից մինչեւ 3-ը: 2—3

Պ Ե Ա Տ Ի Գ Օ Ր Ս Կ

ԲԺ. ՎԱՀ. ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

մ ա ս ն ա գ ի տ ա բ ա ր

ԲԳԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ՔԹԻ ԵՒ ԱԿԱՆՋԻ

հիւանդները ընդունվում են առաւ. ժամը 8—12.

Հասցէն՝ Нижній бульваръ, д. Фидлера. (рядомъ армянск. церкви.) 10—10

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Տարւոյս սեպտեմբերին լինելու է Ներսիսեան հոգեւոր դպրոցի համար հոգաբարձուների ընտրութիւն, ուստի պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի բ. մասի պ.պ. ծխականներին, որ իւրաքանչիւր տան միմայն աւագագոյնը, որի տարիքը 25-ից պակաս չէ, եթէ մոռացմամբ անունը չէ գրել տուել իր ծխատէր քահանայի ցուցակում՝ թող շտապէ գրել տալ մինչեւ օգոստոսի մէկը:

Գործակալ բ. մասի Թիֆլիսի՝
4—6 (չ) Գրիգոր քահ. Մանդակունի

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
✦ ԵՐԵՔ ՏՈՒՆ ✦

միմեանց կից, մուտքը երկու փողոցից: Տները գտնվում են 5-րդ քաղաքամասում, Բօլշայա-Կրիվայա (այժմ Շելկօվնիկօվսկայա) (№№ 12 փողոցի վրա եւ 14 մի կողից), իսկ միւս կողմից Արխիվնայա (նախկին Մեչչանսկայա) փողոցի վրա № 21: Գետնի տարածութիւնը 190 սաժէն է: Տուն Պ. Բէրինօվի 3—3

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ

Շուտով լոյս կը տեսնի Ախալքալաքի աղէտը մի քանի պատկերներով, Ախալքալաքի ալբոմը 23 ֆոտոտիպ պատկերներով, երկարութիւնը 24 վերշօկ, լայնութիւնը 16 վերշօկ: Պատկերների վերնագիրները լինելու են երեք լեզուով—ռուսերէն, ֆրանսերէն, հայերէն: Խնդրում ենք պարոններին օգնութիւն հասցնել տպագրութեան ծախսերին: Այն բաժանորդները, որոնք 5—10 օրինակ կը գրուեն, կստանան նուէր մէկ օրինակ գիրք եւ մէկ օրինակ պատկերից:

Ընդունվում է բաժանորդագրութիւնը մինչեւ լոյս տեսնելը 1 րուբլի ճանապարհածախսով. գիրքը եւ պատկերը լոյս տեսնելուց յետոյ կարժենան 2 ր.: Հասցէն՝ Тифлисъ А. Аваковъ. 5—5

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
„Մ Ի Ջ Ն Ո Ր Դ“
(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՍԱԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պասաժ, Թամամշեվի քարավանսարայի հանդէպ:

Կատարում է զանազան յանձնարարութիւններ անշարժ կալքեր ծախելու եւ գրաւ դնելու: Պահանջվում է առաջին եւ երկրորդ գրաւականով փող: Մանրամասնութիւնների համար խնդրեմ դիմել գրասենեակը: № 3. 0—38

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

Ջ Ո Ւ Ր Կ Ա Թ Ը

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մաները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն: Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Պապօվի և Արիստակովի դեղատներում: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ փոստով: 93—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առեւտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:

Աւանդելի առարկայք սրանք են՝ 1) Առեւտրական Տնտեսութիւն, 2) Առեւտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առեւտրական Թղթակցութիւն, 6) Առեւտրական և մուրհակի կանոնագրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնօվի տանը № 9, Սերգիեվսկայա և Լերմոնտովսկայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովիանօվների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (չ. չ.) 7—25

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ «Ձեռնարկի առեւտրական և գործարանական հ ա շ ու ա պ ա հ ու թ ե ա ն

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց՝ 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առեւտրական ճիւղերի, համդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերոսինի գործարանական հաշուետուութեան:

Բ) Առեւտրական թուաբանութիւն:

Գ) Առեւտրական նամակագրութիւն:

Դ) Գեղագրութիւն և ամենավատ ձեռքերի ուղղելը:

Պարապմունքները սկսվելու են 1900 թւի սեպտեմբերի 15-ից, ճաշից յետոյ, և պարբերաբար շարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյեան, Ս Օ Լ Օ Լ Ա Կ, Սերգիեվսկայա փողոց, տուն Լիսիցեանի, № 20:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում: ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց փոստի ծախս վճարելու: 8—30

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ:

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից չորեքշաբթի, 19 յուլիսի (1 օգոստ.) ՄԻՆԳՐԷԼԻ շոգենաւը, նաւապետ ՇԻԼԹ; Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են ... պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի ... ..., ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Ե. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մուխաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27. ՆՈՎՈՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկավկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութեան. (Ե. Հ. ..) 8—20

Ցիւանեանների միեւնոյն թոյլտուութեամբ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Баку, Прачешная, домъ Теръ-Ованесова)

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական-առեւտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողներն ստանում են ատտեստատներ: Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առեւտրական Թուաբանութիւն եւ Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշուապահութիւն՝ արդիւնաբերական-գործարանական, առեւտրական եւ բանկային. 3) Առեւտրական Թղթակցութիւն. 4) Առեւտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առեւտրական եւ մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն եւ արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի):

Ընդունելութիւնը՝ սեպտեմբերի 1-ից ամեն օր՝ կուրսերում եւ Եղբ. Ծովիանեան եւ ընկ. ԲԱԳՈՒԻ բաժանմունքում: Կուրսերի կանոնագրութիւնը (уставъ) եւ մանրամասն ծրագիրը—տրվում եւ ուղարկվում են ձրիաբար: Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ БАКУ, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову. (Ե. Հ.) 6—25

Լ. Խ Ա Ն - Ա Ղ Ե Ա Ն Ց Ի

աւտօ էլէվատորը գիշեր-ցերեկ ԻՆՔՆ ԻՐԱՆ ջուր է բարձրացնում ցածր տեղերից վերեւ: Դիմել՝ Л. Ханъ-Агову, Тифлисъ, Великокняжеская ул., 37.

Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆՑԻ

Գիւղատնտեսական մեքենաներ 250 նկարով. վաճառականներ... ... կոպէկ. 30—30